

SPECIALUTGÅVA FRÅN ATL
LEDANDE PÅ LANTBRUKSNYHETER OCH AFFÄRSNYTTA - SEDAN 1884.

ATL SPECIAL

TEMA: Afrikansk svinpest

Jakten på smittan

Ett vaccin mot det svårkontrollerade viruset kan vara nära

Det ska till flera händelser i en kedja som ska träffa fel för att vi ska få in det”, säger statsepidemiolog Karl Ståhl i reportaget från våren 2021 som du hittar på nästa sida.

Hur händelsekedjan såg ut när afrikansk svinpestviruset likväl hamnade i Sverige är i skrivande stund inte fastställt – myndigheternas fokus har naturligt nog legat på att försöka begränsa smittan. Sannolikheten är dock hög att det tog steget över Östersjön till Västmanland med (ofrivillig) hjälp av en människa.

Lyckas Sverige med att begränsa utbrottet kan, med lite tur, forskarvärlden snart sträcka fram en hjälpande hand i form av ett vaccin mot det notoriskt svårstoptrade viruset. I augusti godkände Vietnam som första land i världen två olika vacciner mot afrikansk svinpest – men de är än så länge inte godkända för användande inom EU. Enligt en rapport från University of Minnesota saknar de dessutom en så kallad Diva-funktion, det vill säga att man kan skilja på infekterade och vaccinerade grisar.

När den spanske veterinären, forskaren och ledande experten på afrikansk svinpest José Manuel Sánchez-Vizcaíno i slutet av juni tilldelades ett pris för sin livsgärning på fakttidningen Animal's Healths årliga gala på ett lyxhotell i Madrid hade han en överraskning under sitt tacktal.

”Vaccinet har varit vårt enda hopp och det har varit en rejäl vetenskaplig utmaning för ett stort antal människor. Tack vare EU och Vaccinaprojektet har vi lyckats samla de bästa forskarna i Europa och tillsammans lyckats lösa gå-

tan för hur vi ska få fram ett vaccin. Det här vaccinet, kan jag redan utlova, kommer mycket snart att vara verklighet”, sade den 72-årige Sánchez-Vizcaíno i tacktalet som finns att se på Youtube.

”Som ni vet kan det inom vetenskapen dyka upp överraskningar i sista minuten, men jag är nästan fullständigt övertygad om att med alla resultat som vi har tagit fram kommer vaccinet att vara en realitet inom kort och detta vaccin kommer dessutom att vara ett Diva-vaccin, alltså att det gör det möjligt att skilja mellan vaccinerade och sjuka djur”, sa José Manuel Sánchez-Vizcaíno som lade till att de sista testerna kommer att utföras i november och december på ett ”enormt antal” vildsvin i Ungern.

Låt oss hoppas att han har rätt. Som framgår av reportaget som börjar på nästa sida har viruset sedan det först beskrevs vetenskapligt 1921 visat sig vara osedvanligt svårkontrollerat.

Lyckas Sverige begränsa utbrottet kan, med lite tur, forskarvärlden snart sträcka fram en hjälpande hand.

Foto: TT

Omslagsbilden: Personal från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) hämtar ett antal döda vildsvin i närheten av Sundbo, sydost om Fagersta i september 2023.

Foto: Niklas Hagman / TT

Olof Peronius

010-184 44 66

olof.peronius@atl.no

"2021 är afrikansk svinpest ett världsomfattande problem som vi varken har vaccin för eller behandling mot."

På andra sidan Östersjön lurar ett virus som beskrivs som "ett hot mot världens proteinförsörjning". Klockan tickar - men samtidigt jobbar forskare på fyra kontinenter med att ta fram ett vaccin som ska rädda världens grisar från afrikansk svinpest. ATLs reporter Olof Peronius går på djupet och förklarar varför sjukdomen, som i mitten av 1990-talet nästan var helt utrotad i Europa, nu är tillbaka.

Olof Peronius

010-184 44 66

olof.peronius@atl.nu

På skärmen rör sig 70-årige José Manuel Sánchez-Vizcaíno mun, men inget ljud kommer. Som på så många andra videomöten denna vår får en forskarkollega från en annan ruta på skärmen vänligt upplysa honom om att han har glömt att slå på sin mikrofon. Den vithåriga spanjoren med de många namnen (ska man vara petnoga har han ytterligare ett efternamn: Rodríguez) är dock inte vem som helst. Utan hans snart 50-åriga forskarbana hade afrikansk svinpest sannolikt varit ett betydligt större problem än vad det redan är runt om i världen.

I dag leder Sánchez-Vizcaíno det EU-finansierade Vacciva-projektet, vars uppgift är att bland annat ta fram tre olika vaccinkandidater mot afrikansk svinpest.

– Det första målet för oss är att ta fram ett säkert och effektivt vaccin för vildsvin och tamgrisar, och det ska vara redo att godkännas av myndigheterna. Mål nummer två är att utveckla ett Diva-test, alltså ett test där man kan skilja på ett vaccinerat djur och ett infekterat. Slutligen är vårt tredje mål att utforma en strategi för att kontrollera och utrota afrikansk svinpest i olika epidemiologiska scenarier som utspelar sig på fyra kontinenter.

José Manuel Sánchez-Vizcaíno fortsätter att ingående beskriva hur arbetet med vaccinkandidaterna går framåt.

Smittat vildsvin i Lettland 2017

Den första vaccinkandidaten bygger på virus av genotyp II som isolerades från ett skjutet smittat vildsvin i Lettland 2017. Viruskandidaten har redan visat "goda resultat" en-

Det här reportaget publicerades första gången i ATL nr 55 2021.

ligt Sánchez-Vizcaíno. Den andra bygger på ett virus av genotyp I som har sparats från ett äldre utbrott i Portugal ("den fungerar väldigt bra, vi är mycket nöjda med den") medan den tredje kandidaten är modifierad i ett labb. De två första är enligt Sánchez-Vizcaíno redan dokumenterat verksamma mot virus av genotyperna I och II. (Det finns 24 genotyper i virusets ursprungsområde i Afrika, men för tillfället är det enbart typ II som figurerar i Europa och Asien.) Den tredje kandidaten har ännu inte testats på virus.

Sánchez-Vizcaíno berättar vidare om de försök som görs på vildsvin i Spanien och snart även Ungern, där forskarna lägger ut vaccin inbakat i ett hölje som är gjort på en blandning av grisfoder, bivax och socker och kryddat med kanel och tryffel.

– Det visade sig att unga vildsvin var något mer benägna att äta av vaccinpellets när vi bytte ut bivaxet mot paraffin, så vi kommer att köra på det framöver, säger spanjoren.

Zoommötet är arrangerat av det amerikanska jordbruksdepartementet, och samlar under tre och en halv

timme några av världens främsta forskare på virus för afrikansk svinpest, verksamma i länder som Kina, USA, Kenya, Spanien, Tyskland och Nederländerna.

Kom med ett fartyg 2007

Den stora våg av afrikansk svinpest som just nu sveper över Europa och Asien kom hit med ett fartyg till den georgiska hamnstaden Poti 2007, troligen från sydöstra Afrika. I Georgien får grisar traditionellt böka runt relativt fritt och livnära sig på hushållssopor. Ingen vet säkert, men teorin är att en sådan fribökande gris på hamnområdet åt av kastad överbliven fartygsmat, och att den innehöll smittat griskött. Den fruktade smittan var hur som helst tillbaka i Europa, alldeles vid kontinentens gräns mot Asien. Därefter spred den sig snabbt vidare i Kaukasusregionen och in i Ryssland, Ukraina och så småningom in i Polen och Tjeckien.

Det var när sjukdomen kom till Kina i augusti 2018 som utvecklingen accelererade, påpekar Douglas Purdue från det amerikanska jordbruksdepartementet när det är hans tur att hålla ett anförande under zoommötet. Vid den tidpunkten fanns det enligt det amerikanska jordbruksverket 768 miljoner grisar i världen – 56 procent av dem i Kina. Landet är världens största grisproducent, och i takt med ökat välbefinnande har konsumtionen av griskött ökat stort under 2000-talet. Det beräknas att Kina förlorade 40 procent av alla landets grisar i denna första våg av afrikansk svinpest. 2020 importerade landet 5,7 miljoner ton griskött, inälvor inräknade, för att täcka upp för en del av den minskade inhemska produktionen. En import som har bidragit till stigande marknadspriser runt om i världen.

Andra vågen i Kina

Våren 2021 är Kina inne i en andra våg av afrikansk svinpest, men under tiden som har gått sedan utbrottet 2018 har det skett en omstrukturering i landets grismarknad med färre småskaliga uppfödare till förmån för en växande skara megagrisgårdar som liknar ett slags miljonprogram

för grisar i byggnader på upp till tolv våningar. Tack vare att megagrisfarmerna är slutna system och har högteknologiska rengöringssystem är biosäkerheten i toppklass. Detta till skillnad från hur det såg ut tidigare med ett stort antal mindre producenter som var sammankopplade med ett finmaskigt nät av slakterier med ibland tvivelaktig hygien och med djurmarknader av det slag som tros ha varit ursprungskällan till covid-19 i Wuhan.

Från Kina spred sig det afrikanska svinpestviruset 2018 snabbt vidare till Mongoliet, Vietnam, Kambodja, Nordkorea, Hongkong, Laos, Filippinerna, Myanmar, Belgien (mer om det senare), Malaysia, Sydkorea och Indonesien. 2020 kom afrikansk svinpest till Indien, Papua Nya Guinea, Tyskland – och hittills under 2021 har det kommit till Malaysia.

– 2021 är afrikansk svinpest ett världsomfattande problem, säger Douglas Purdue.

– Ett världsomfattande problem som vi varken har vaccin för eller behandling mot.

Under mötet blir det uppenbart att det åtminstone jobbas stenhårt i Europa, USA, Afrika och Kina med att ta fram ett vaccin som kan få ett stopp på den plågsamma blödarsjukdomen som hotar en stor del av världens grisar. Kanske hotar den till och med, som Douglas Purdue uttrycker det, "tillgången till protein för världens människor".

För Sveriges del är spridningen i Tyskland särskilt oroande – afrikansk svinpest finns sedan 2014 i Östersjöländerna Estland, Lettland och Polen. Ännu är varken Finland eller Danmark drabbade, men ser man på en karta över sjukdomens spridning verkar det som att den sakta men säkert är på väg hit. Det är extra oroande med tanke på att våra runt 300 000 vildsvin skulle riskera att göra viruset särskilt svårstoppat.

Kanske kan vi ändå hoppas att forskarna hinner ta fram ett vaccin innan viruset tar sig hit?

Än så länge återstår mycket att göra.

På zoommötet dras många paralleller till hur det inter-

José Manuel Sánchez-Vizcaínos Rodríguez leder det EU-finansierade Vacdiva-projektet, vars uppgift är att bland annat ta fram tre olika vaccinkandidater mot afrikansk svinpest.

nationella forskarsamfundet på rekordtid har lyckats ta fram flera olika covid-vacciner, till stor del tack vare att de för mänsklighetens bästa började dela tidiga forskningsresultat med varandra redan i pandemins inledningsfas. Något som än så länge inte har varit fallet när det gäller afrikansk svinpest. Vid frågan om ett vaccin kan vara på plats inom ett till två år, är de flesta ändå försiktigt positiva. Undantaget är amerikanen Douglas Gladue, som korthugget svarar att han enligt kontrakt inte får uttala sig om någon tidsram. Något som får Hua Ji-Qui från det statliga kinesiska veterinärmedicinska institutet i Harbin att säga att samarbetet verkar fungera bättre inom WHO och att han önskade att "Douglas kunde dela med sig lite mer av sina resultat".

Hundra år sedan första rapporten

Den 30 september är det på dagen hundra år sedan afrikansk svinpest för första gången beskrevs i en vetenskaplig skrift. Mannen som gjorde det var en brittisk kolonialveterinär vid namn Robert Eustace Montgomery, som efter att ha tjänstgjort i Indien och Kanada år 1907 skickades till centrala Afrika av Liverpool School of Tropical Medicine för att studera sömnsjuka hos människor och djur. Två år senare fick han en tjänst som patolog i Brittiska Östafrika, ett protektorat som ett drygt decennium senare kom att upphöjas till koloni under namnet Kenya. I artikeln *On a form of swine fever occurring in British East Africa (Kenya colony)* i tidskriften *Journal of comparative pathology and therapeutics* skrev Montgomery om en tidigare okänd form av svinfeber som hade drabbat farmer i området, där vårtsvin var en naturlig del av den omgivande faunan. Artikeln byggde på studier han hade gjort mellan 1910 och 1917. Att det dröjde till 1921 innan den publicerades berodde på att andra forskare inte hade kunnat granska hans resultat under första världskriget.

Trots att det nu har forskats om afrikansk svinpest i över hundra år vet vi fortfarande förhållandevis lite om viruset som sprider sjukdomen. Det afrikanska svinpestviruset in-

går i virusfamiljen Asfarviridae. De första bokstäverna i namnet står för African Swine Fever And Related Viruses, vilket är ironiskt då det än så länge är det enda kända viruset i familjen.

I boken "Understanding and combatting African swine fever" beskrivs uppkomsten av viruset rent av som "ett av de största mysterierna i modern virologi". I den 312 sidor långa vetenskapliga skriften – som Sveriges statsepidemiolog Karl Ståhl är en av åtta medförfattare till – framgår det likväl att stora framsteg har gjorts. Inte minst när en ung José Manuel Sánchez-Vizcaino upptäckte en viktig del i hur spridningen av afrikansk svinpest går till. Redan 1963 fastslog han hur *caris erraticus*, en sorts mjuka fästingar som finns i Medelhavsområdet och i Mellanöstern, fungerade som biologiska vektorer i spanska svinstior.

Med andra ord spred de smittade fästingarna viruset till grisarna i svinstian. Upptäckten bidrog till att det kunde fastslås att en annan mjuk fästing, *ornithodoros moubata*, har samma funktion för spridningen av afrikansk svinpest i virusets ursprungsområde i Afrika. Snart förstod forskarna att även vårtsvinet spelade en roll. De smittades utan att få några sjukdomssymtom, vilket gör att de lever vidare med viruset i kroppen och på så sätt utgör en naturlig reservoar för detsamma. Tillsammans med *ornithodoros moubata* ingår vårtsvinen i en så kallad sylvatisk cykel, vilket innebär att smittan över tid hoppar fram och tillbaka mellan ett vilt djur och en vektor.

Forskarna tror att detta skeende har pågått i minst 300 år utan att någon egentligen kom till skada. Det blev ett problem först när europeiska kolonistörer tog tamgrisar till området och de lokala vektorfästingarna angrep grisarna vilket ledde till att de, till skillnad från vårtsvinen, blev dödligt sjuka.

Matrester från flyg gavs till tamgrisar

Men kolonistörerna gjorde mer än att ta med sig europeiska grisar till de afrikanska kolonierna. I november 1955 öppnade det portugisiska flygbolaget TAP en flyglinje mel-

En gris i byn Zastep utanför staden Tjita i sydöstra Sibirien har avlivats efter att ett utbrott av afrikansk svinpest upptäckts den 3 mars 2021.

Foto: Yevgeny Yepanchintsev/ITAR-TASS /TT

Ian Lissabon och de portugisiska kolonierna Angola och Moçambique. Efter att ett sådant plan från Angola hade landat i Lissabon 1957 gavs den överblivna flygplansmaten – som bland annat bestod av griskött – till tamgrisar i närheten av flygplatsen. Smittan fanns i grisköttet och afrikansk svinpest var därmed för första gången ett faktum även i Europa. Myndigheterna lyckades visserligen utrota sjukdomen följande år, men redan 1960 var den tillbaka i Portugal, varifrån den spred sig till grannlandet Spanien – där lufttorkad skinka är något av en nationalsymbol.

Afrikansk svinpest kom sedan att plåga den Iberiska halvön ända in på 1990-talet, tills åtgärdsprogrammet som leddes av Sánchez-Vizcaíno till slut bar frukt.

I Spanien försvårades arbetet med att utrota sjukdomen av att grisbönder traditionellt har fött upp sina ibericogrisar i så kallade dehesas, inhägnade kulturlandskap med olika typer av ekar, varav vissa ger föda åt grisarna i form av ekollon medan man skördar kork från andra. Där tillbringar grisarna nätterna i enkla små svinstior av sten eller lera – ställen där de mjuka fästingarna som sprider afrikansk svinpest trivs. Faktum är att det huvudsakliga utbredningsområdet för fästingen *carios erraticus* har visat sig följa de områden i centrala Spanien och den sydvästra delen av den Iberiska halvön där grishållning oftast sker i dehesas eller som de kallas i Portugal, montados. Fästingen kan klara sig utan nytt blod långa perioder och har visat sig bära på det afrikanska svinpestviruset så länge som fem år, vilket ytterligare försvårar utrotandet av viruset när det väl har fått fäste.

Det visar inte minst exemplet Sardinien. I mitten på 1990-talet var utbrottet som startade i Portugal antligen över på den Iberiska halvön och afrikansk svinpest fanns bara i sjukdomens ursprungsområde i Afrika, med undantag för den italienska ön Sardinien. Där har afrikansk svinpest varit ett problem oavbrutet sedan 1978. Även här beror det till stor del på den traditionella grishållningen som ofta har inneburit att grisar, inte sällan av den lokala sorten *porcu sardu*, har rört sig relativt fritt utomhus i öns

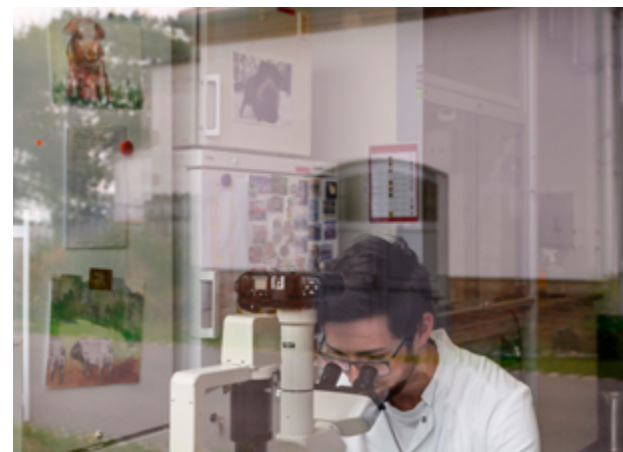
bergiga centrala delar. Där är det dessutom fortfarande vanligt med så kallade bradogrisar, vilket innebär löspringande grisar som aldrig har rapporterats till myndigheterna, och därmed heller aldrig har genomgått officiella veterinärkontroller. I en statlig rapport från 2019 uppskattades att det fanns runt 5 000 sådana bradogrisar på Sardinien. Dessa grisar löper stor risk att komma i kontakt med några av öns runt 70 000 vildsvin, ett djur som till skillnad från de afrikanska vårtsvinen drabbas lika hårt av afrikansk svinpest som tamgrisar.

Om Italien generellt är ett land där invånarna har låg tillit till staten, gäller det än mer i de inre delarna av Sardinien, där bönderna historiskt har velat sköta sig själva utan inblandning utifrån, oavsett vilken yttre makt på andra sidan havet som för tillfället har styrt över ön. På senare år har dock regionala och statliga myndigheter tagit i med hårdhandskarna för att bekämpa smittan, vilket har inneburit att inget griskött har fått exporteras från ön. Rigorösa veterinärkontroller, utbildning av grisbönder, men också uppsökning och avlivning av bradogrisar samt avskjutning av smittade vildsvin är några av de åtgärder som har gjorts, på inrådan av José Manuel Sánchez-Vizcaíno. I juni 2020 krävde till slut Sardiniens landshövding Christian Salinas att Italiens regering skulle verka för att EUs förbud mot sardinskt griskött skulle hävas, då den afrikanska svinpesten nästan var helt utrotad från ön.

Skenar i Öst- och Centraleuropa

Om den sista kvarvarande sardinska resten från utbrottet som startade i Portugal för 70 år sedan näst intill kan anses vara utrotad, har i stället Öst- och Centraleuropa en skenande afrikansk svinpestkris till följd av utbrottet i Georgien 2017. Till slut lyckades inte heller Tyskland hålla emot – i september 2020 hade smittan tagit sig över från andra sidan polska gränsen.

Tyskland har precis som Sverige en snabbt växande vildsvinspopulation. Än så länge har tyskarna lyckats begränsa utbrottet till området vid landets östra gräns.

Friedrich Loeffler-institutet i Greifswald i nordöstra Tyskland är ansvarigt för analyser av misstänkt afrikansk svinpest i landet.

Foto: John MACDOUGALL/AFP/TT

– Det är svårare för myndigheterna i Tyskland än i till exempel Belgien och Tjeckien där man lyckades väldigt bra med att bekämpa sina utbrott. Det är ett arbete som förmodligen kommer att pågå länge till, för Tyskland blir inte av med risken förrän de har lyckats bekämpa sjukdomen i Polen. Men jag tror att tyskarna är så väl rustade som någon kan vara i den situationen för att lyckas, säger Karl Ståhl, vars titel statsepizootolog innebär att han är motsvarigheten till Anders Tegnell på veterinärsidan.

Det är inte heller bara vildsvin som rör sig över gränser. Det gör även människor. Slänger någon en halväten macka med smittad polsk Kielbasakorv vid en tysk vägren kan afrikansk svinpest spridas när ett vildsvin sedan glufsar i sig den.

Det sistnämnda scenariot är det som svenska myndigheter har pekat ut som den största risken för Sverige, även om det smittade köttet inte behöver vara just korv och lika gärna kan komma från något annat land med afrikansk svinpest. Sommaren 2019 började länsstyrelser i södra Sverige på Jordbruksverkets begäran att sätta upp varningsskyltar på sex olika språk vid vägrastplatser, med uppmaningen att inte slänga matrester i naturen.

6000 grisar i Belgien fick avlivas

Det var på förekommen anledning. I september 2018 kom upptäckten av ett belgiskt vildsvin med afrikansk svinpest som en chock för hela grisindustrin i Västeuropa. Vid den tidpunkten låg det närmsta kända utbrottet av sjukdomen i Zlín i Tjeckien – mer än hundra mil bort. Lyckligtvis för Belgien hittades det döda vildsvinet i ett område med relativt liten grisproduktion. I slutändan fick 6 000 grisar avlivas inom en upprättad säkerhetszon och drygt ett år senare var de sista spåren av smitta borta. Frågan om hur smittan lyckades ta sig till Belgien är dock ännu obesvarad. Tre huvudteorier figurerar – talande nog är det människor som står i centrum för alla tre.

Den första (och kanske troligaste) är just den att en lastbilschaufför har fått nog av sin korvmacka med infekterat

griskött och kastat den i naturen där ett vildsvin har ätit upp den.

Den andra teorin bygger på uppgifter om att jägare i Bryssels societet ska ha importerat vildsvin från Östeuropa till södra Belgien för att bedriva jakt på.

Den tredje förklaringen rör Lagland-basen i sydöstra Belgien, där döda vildsvin hittades i närheten. Soldater från Polen och Tjeckien som hade deltagit i militärövningar på militärbasen pekades ut som möjliga smittspridare, liksom belgiska soldater från basen som hade varit på övningar i Baltikum och som kan ha fått med sig smitta när de återvände.

Danskt vildsvinsstängsel

2019 byggde Danmark ett vildsvinsstängsel vid landets gräns mot Tyskland. En åtgärd som syftade till att skydda landets stora grisproduktion från afrikansk svinpest. Kan-ske också ett beslut som hjälper Sverige att hålla sjukdomen borta? ATL prövar tanken på Karl Ståhl. Han påpekar att Danmark redan tidigare har hållit nere sin vildsvinsstam på mycket låga nivåer, och att det är svårt att tänka sig att ett vildsvin som är smittat med en för dem dödlig sjukdom ens skulle komma på tanken att ta sig över Öresund.

Faktum är att Sverige har ett gynnsamt läge för att klara sig från smittan: vi är till stor del omgivna av vatten, vår gräns mot Finland består av en bred älv och ligger med god marginal norr om vildsvinens utbredningsområde. Vi har heller inga av de mjuka fästingar som har visat sig kunna sprida sjukdomen. Dessutom är biosäkerheten på våra grisgårdar i regel hög och de fribökande grisarna få. Skulle smittan trots allt hitta hit har Jordbruksverket en 27 sidor lång beredskapsplan med detaljerade instruktioner för vilka åtgärder som ska vidtas vid såväl misstanke som konstaterande av utbrott av afrikansk svinpest.

Vem vinner då kapplöpningen mellan virusforskarna och viruset?

– Det är inte någon naturlag att viruset ska komma hit.

Ibland säger man att ”det handlar mer om när än om”, men så tycker jag inte att det är. Det ska till flera händelser i en kedja som ska träffa fel för att vi ska få in det. Det är svårt att ge en siffra för hur stor den risken är, men den ökar helt klart ju större område i EU som är smittat, och ju längre det pågår, säger Karl Ståhl.

Det är svårt att inte återigen dra paralleller till kampen mot covid-19, där FN:s ställföreträdande generalsekreterare Amina Mohammeds uttalande från augusti 2020 om att ”ingen är säker förrän alla är säkra” har blivit ett ofta upprepat mantra.

När José Manuel Sánchez-Vizcaíno har fått ordning på sin mikrofonknapp vid zoommötets rundaborddiskussion är han mycket förhoppningsfull om att relativt snart få fram ett verksamt vaccin – men det kommer att ta längre tid innan ett sådant kan skydda mot alla 24 genotyper av viruset som finns i olika delar av Afrika.

– Jag tror att bristen på tydliga neutraliserande antikroppar kommer att göra det svårt att få fram ett universalt vaccin, säger han.

José Manuel Sánchez-Vizcaíno rättar till sina glasögonbågar och fortsätter:

– Där kommer vi att behöva mer tid – men jag är positiv och tror att vi kan lyckas med att ta fram ett verksamt vaccin. Blir det inte ett universellt så åtminstone ett lokalt som fungerar på den smitta som vi har i Europa.

Fakta. Symtom på afrikansk svinpest

Akut afrikansk svinpest börjar med hög feber som följs av upphörd foderlust och nedsatt allmäntillstånd. Dräktiga suggor kastar vanligen på ett tidigt stadium. Huden blir ofta blåaktigt missfärgad på delar av kroppen. Gången är ostadig och okoordinerad. Andningssvårigheter, ögonflöde, kräkningar, diarré samt blödningar från mun och ändtarm är andra symtom som kan ses. Smittade djur dör vanligen inom fem till tio dagar. Även om sjukdomsbilden hos ett infekterat djur i typiska fall är dramatisk, kan man på grund av smittans natur förvänta sig att endast enstaka djur i en besättning drabbas initialt. Vildsvin drabbas med samma symtom som tamgrisar. Förloppet kan även gå betydligt snabbare, så att grisarna dör innan några symtom har hunnit observeras, men även långsammare med en varierande sjukdomsbild som kan fortgå under flera månader.

Källa: SVA

Åtgärder vid misstanke om afrikansk svinpest

Misstänker man att ett djur har drabbats av sjukdomen måste man genast tillkalla veterinär. Till dess att en veterinär tar sig an fallet måste man själv göra allt man kan för att förhindra smittspridning. Man måste se till att inga andra grisar utsätts för direkt eller indirekt kontakt med smittade djur. Misstänkt smittade grisar får absolut inte flyttas från den besättning eller det stall där de befinner sig. Rapportera fall av sjuka eller döda vildsvin till SVA.

Källa: SVA

Så smittar sjukdomen

- Smittspridning kan ske via direktkontakt mellan djur eller genom indirekt överföring via till exempel personer, transportbilar, redskap med mera.
- Eftersom viruset kan överleva flera år i kylt eller fryst kött och i många rökta eller saltade produkter så är matavfall ett mycket vanligt spridningssätt till nya områden. Det är därför förbjudet att föra med sig kött och köttprodukter från tamsvin och vildsvin från vissa zoner inom de länder där smittan upptäckts.
- I delar av Afrika har vårtsvin och möjligen andra vilda grisdjur, vilka är symtomlösa smittbärare, betydelse för smittspridningen. Virus kan även föröka sig i mjuka fästingar och spridas via dem.

Källa: SVA

Vad allmänheten kan göra för att hålla sjukdomen borta

- Släng matrester i soporna. Lämna dem inte i markerna efter en picknick eller vid rastplatser utmed vägar.
- Ta inte med korv, kött och andra charkvaror till Sverige från länder där afrikansk svinpest finns.
- Kompostera ditt matavfall i sluten behållare som vildsvin inte kan komma in i.
- Rapportera fynd av sjuka eller självdöda vildsvin till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).

Vad grishållare kan göra

- Mata inte grisar med matrester. Det är förbjudet på grund av risken för smittspridning.
- Se till att besökare i dina djurstallar använder skyddskläder och tvättar händerna då de går in i stallarna.
- Undvik om möjligt att föra in grovfoder till alla djurslag från områden där afrikansk svinpest förekommer.
- Om du har köpt grovfoder eller halm från ett land där afrikansk svinpest förekommer och du hittar rester av djurkroppar i fodret som inte kan uteslutas vara från vildsvin, ska du kontakta Jordbruksverkets djurhälsoenhet: foderdjurprodukter@jordbruksverket.se.
- Rapportera fynd av sjuka eller självdöda vildsvin till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).

Vad jägare kan göra

- Rapportera fynd av sjuka eller självdöda vildsvin till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA).
- Rengör kläder och utrustning om du har varit på vildsvinsjakt i ett smittat land. Vildsvinens blod och avföring är smittförande.
- Tvätta din jakthund efter att du har jagat med den i ett smittat land.
- Besök inte svenska grisbesättningar inom 48 timmar efter vildsvinsjakt i ett smittat land.
- Kött och obehandlade jakttroféer kan innebära en smitterisk och får inte lämnas så att grisar eller vildsvin kan komma åt dem.

Källa: Jordbruksverket

Massgrav för grisar i Hongkong

Avlivade grisar begravs i en massgrav i Hongkong efter att afrikansk svinpest upptäckts på ett slakteri i maj 2019. Enligt lokala myndigheter kom smittan från en gris som hämtats från en gård i Guangdongprovinsen i Fastlandskina.

Foto: Kin Cheung/AP/TT

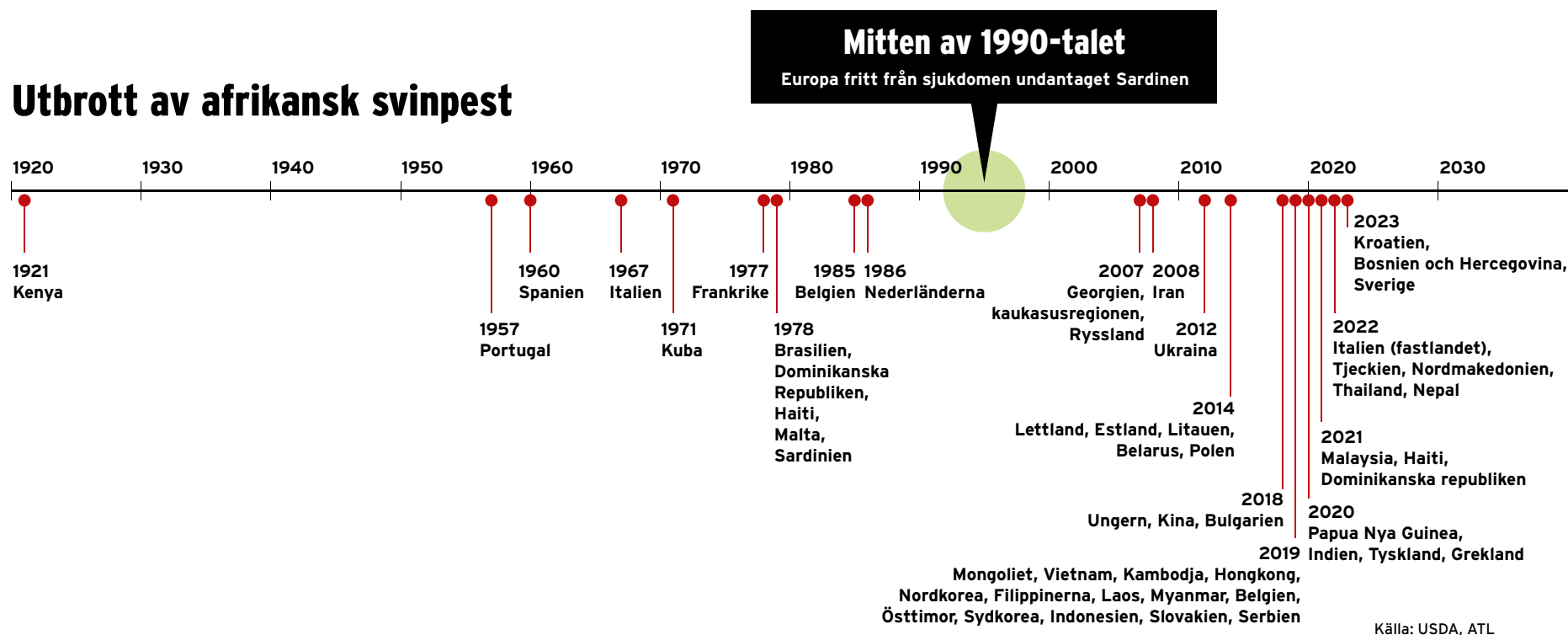
Så spreds den afrikanska svinpesten

Så har afrikansk svinpest spridits över världen

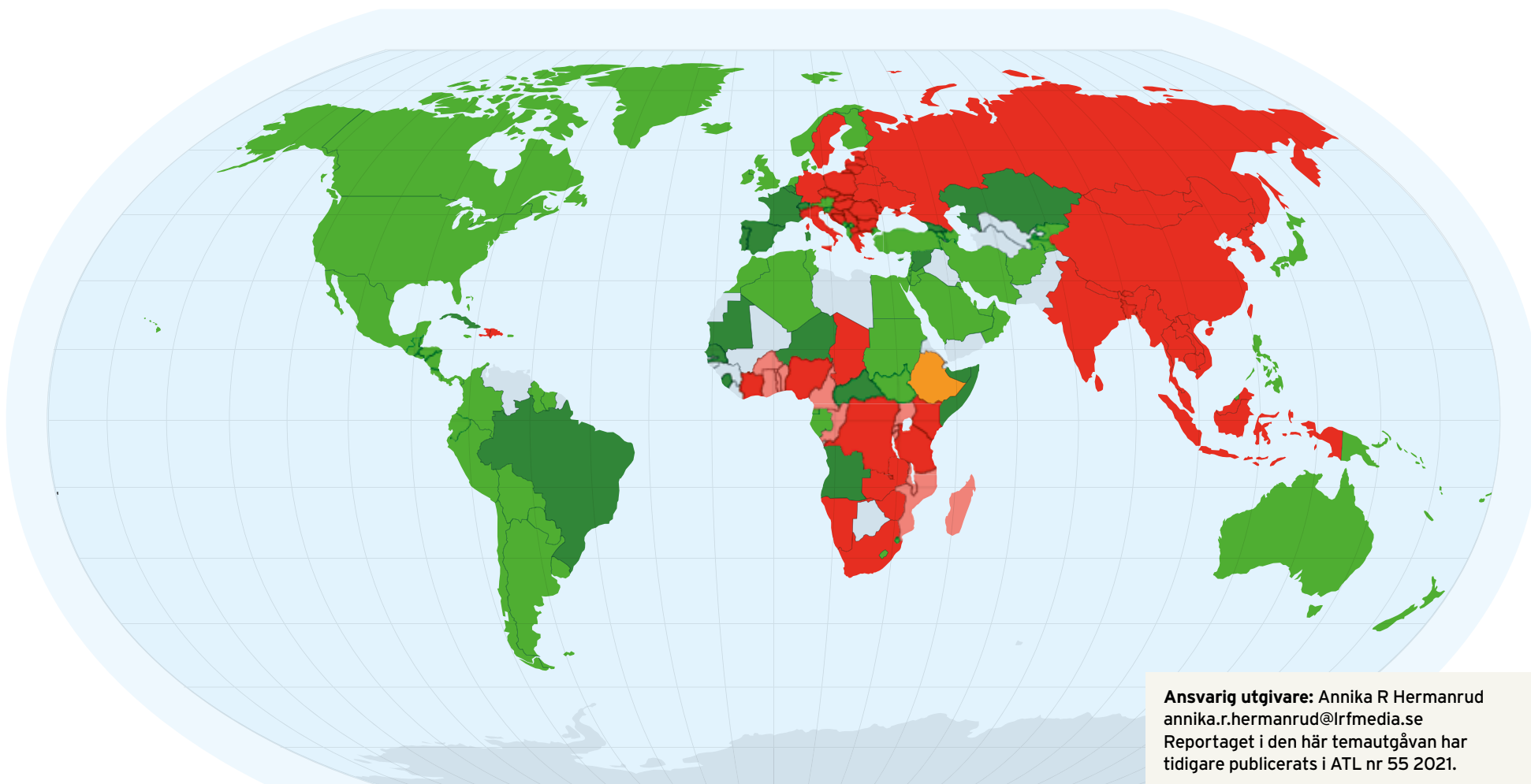
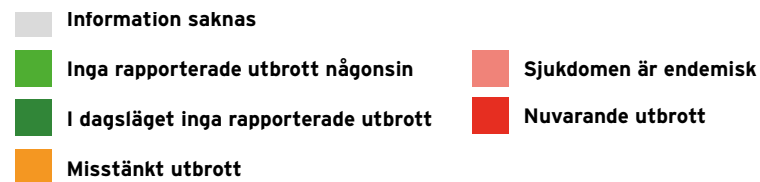
I mitten av 1990-talet var afrikansk svinpest nästan helt utrotad i Europa, men utbrottet som startade i Georgien 2007 har lett till en omfattande spridning i östra Europa och i stora delar av Asien.

Utbrott av afrikansk svinpest

Så ser svinpestens världskarta ut

Du är väl prenumerant?

Om du prenumererar på papperstidningen har du gratis tillgång till hela vårt digitala utbud.

Tidning + ATL digital kostar 249 kronor/månad.

Gå in på www.atl.nu/prenumerera och beställ i dag!